

2023. május 4. - **1963. május 3-án olyasmi történt, amire az akkori pártállam aligha számított: a Nemzeti Sportcsarnokban tartott első beatseregszemlén a felzúdult tömeg tojászáport zúdított az akkor már dixielandet játszó Benkó zenekarra**

Mi több, még egy bakancsot is odavágtak a megbízható döntnökökből álló zsúri asztalára. Utólag kijelenthető, ez volt az első nyilvános, politikai felhangoktól sem mentes demonstráció az 1956 utáni Magyarországon.

Bár a beatzene már a hatvanas évek hajnalán magával ragadta a magyar fiatalokat, és sorra alakultak meg a később korszakossá váló zenekarok, az új nemzedék és az új zene első országos méretű nyilvános szereplésére csak 1962-ben, a Ki mit tud?-on nyílt lehetőség.

A televízió képernyőjén azonban kizárólag az ifjúság előzetesen megrostált, a felnőttek ízlésének megfelelő, konszolidált képviselői jelenhettek meg. Koncz Zsuzsa és Gergely Ági, a két „gézungúz” a „drága nagymamiról” énekelt, Hacki Tamás a Török indulót füttyülte, Bakacsi Béla az Ave Mariát énekelte, a Kék Csillag zenekar és Benkóék pedig visszafogott tánczenét játszottak. Miközben 1962 őszén a Scampolo Vigyázó Ferenc utcai klubja előtt a kinn rekedt és türelmetlen rajongók már betörték az útvakat álló vaskaput.

Benkóék jöttek, és kitört a botrány

A Metro első tévészeretplése is mindössze egyetlen percig tartott: az Ifiparkból kapcsolt élő közvetítés során az egyik külföldi házaspár váratlanul twistelni kezdett, mire a megzavarodott rendező azonnal lekevertette a képet. A továbbiakban nem is vállalkozott hasonló kalandra az intézmény.

Aztán a KISZ (Kommunista Ifjúsági Szövetség) – a jazz területén tanúsított pártoló

Írta: Adminisztrátor  
2023. május 04. csütörtök -

---

magatartását folytatva – megpróbálta a beatet is felvállalni. Ennek jegyében rendezték meg 1963. május 3-án az új amatőr zenekarok első reprezentatív vetélkedőjét – az első beatseregszemlét – az Istvánmezei út 3. alatti Nemzeti Sportcsarnokban.

Az addig csak a klubokból ismert valamennyi közönségkedvenc – (a még Bródy János és a Szörényi testvérek nélküli) Illés, a Metro-Zenith, az Omega, a Scampolo, a Sankó, az Atlantis és a Benkó – ezúttal ugyanazon a pódiumon léphetett fel, és mintegy kétezer fiatal beatrajongó hamarosan igazi liverpooli koncerthangulatot teremtett. Sikítoztak, füttyültek, dobogtak, tapsoltak, és mire a küzdőtér két végén felállított színpadokon, ahol felváltva játszottak a zenekarok, sor került az igazi kedvencekre (Illés, Scampolo), a rendezők csak kapkodhatták a fejüket.

Nem segítette a hangulat lecsillapítását a zsűri összetétele sem: Nagy Richárd, a budapesti KISZ-bizottság agitprop titkára, Bolba Lajos, a Rádió könnyűzenei szerkesztője, a zsűri zenei szakértője és Vértessy Sándor riporter foglalt helyet a döntnökök között.

A botrány a Benkó zenekar műsora előtt tört ki. Az egykor népszerű, de dixie-zenéje miatt időközben cikisnek minősített formáció színpadra lépését füttykoncert, pfujolás fogadta. A közönség tojással és paradicsommal dobálta meg őket, és az áldásból bőven jutott a nagyérdemű zsűrinek is. Amikor az egyik zenekar rázendített a Moszkva-parti esték című szocreál slágerre, egy bakancsot is odavágtak a zsűri asztalára. A koncert után a Thököly úton – a Magyar Ifjúság tudósítása szerint (1963. május 11.) – „visszataszító jelenetekre került sor. A fiatal közönség egy elenyésző, hangos csoportja fütty- és almacsutka-hajítási produkcióval tüntetett az Illés mellett, a többi zenekar ellen.

A keményen fellépő rendőrség néhány fiatalt előállított, és példastatuálásként 20-30 napi elzárásra ítélték őket. A Keleti pályaudvarnál a rendőrök még zenekari tagokat is őrizetbe vettek. Köztük volt Benkő László, az Omega tagja, aki két évtizeddel később a Poptika című lapban így emlékezett:

„Egy órával a koncert befejezése után megyünk a sötét Verseny utcában, amikor egy kapu alól hirtelen előugrik három ember, köztük az egyik rendőrruhában. Elkapnak minket, hogy »Ti voltatok azok! Most megvagytok!« Hogy mik voltunk mi? Egy szót sem értettünk az egészből. Ez a legrosszabb, még azt se tudjuk, hogy mi a baj velünk. Szóval, az éjszakai állóhely már ott várt bennünket a Keletinél, a rendőrsőn. Néhány kolléga ácsorgott még ott rezignáltan, fél lábon. Mondtam, hogy kérem, én ott játszottam a színpadon – egy szavamat sem hitték el. Ők

Írta: Adminisztrátor  
2023. május 04. csütörtök -

---

azt látták, hogy ment két hosszú hajú huligán a sötét utcán, nekik ez éppen elég volt. Aztán hajnali négyre tisztázódott a dolog. De a lábunk igencsak elzsibbadt.”

Az atrocitásokért a hatóságok elsősorban az Illés zenekart tették felelőssé. A koncert után Illés Lajost behívták az V. kerületi KISZ-bizottságra, ahol közölték vele, hogy egy évig nem léphetnek fel KISZ-rendezvényen. Továbbá javasolták neki, hogy változtassa meg a kompromittálódott Illés nevet.

Illés Lajos: „Nekünk akkor már nagyon nagy táborunk jött össze a közönség körében. A koncertre ezek a srácok hatalmas »Let's go, Illés« szövegű transzparenssekkel jöttek el, és mivel ez eléggé feltűnő volt, később minket okoltak a botrányért. Egy évig nem játszhattunk KISZ-rendezvényeken. Itt ismertem meg Koncz Zsuzsát, aki akkor az Omega együttesrel lépett fel. Hosszú éveken át tartó közös munkáinkat ez a találkozás alapozta meg. A dolognak egyébként semmilyen komolyabb kihatása nem volt, továbbra is rendszeresen játszottunk, mert az iskolák úgy oldották meg a kérdést, hogy azontúl nem KISZ-szervezet, hanem az MNDSZ vagy a helyi tűzoltóegylet rendezésében tartották meg a bulijaikat, és erre már nem szólt az eltiltás. Egy év múlva aztán elmentem a Budapesti KISZ-bizottsághoz, ahol éppen Kurcz elvtárs volt az agitprop titkár, és ő mondta, hogy minden rendben van, borítsunk fátlyat a múltra, eltelt egy év, játszhatunk újra mindenütt.”

Benkó Sándor (Benkó Dixieland Band): „Az akkori legjobb együttesek, többek között az Illés és a Metro léptek fel. Vállalva a kudarc veszélyét is, mi már dixielandzenét játszottunk. Ez volt az első – és szerencsére az utolsó – nyilvános kifütyülésünk, ahol még a tojászápor sem maradt el. Egy épelméjű ember akkor bizony nem folytatta volna tovább ezt a zenét. Zenészeimmel való többszöri megbeszélés után végül mégis abban maradtunk, hogy ezt a korszakot átmenetinek tekintjük, dolgozunk tovább saját meggyőződésünk szerint. Biztosak voltunk abban, hogy ez a zene újra népszerű lesz.”

Benkő László: „Benkóék vagy 10 évig itták a levét, hogy itt kellett fellépniük. A legrosszabb lélektani pillanatban hívták őket ide közénk, amikor a jazzélet éppen pangott, a beat viszont hatalmas robbanással tört be. Természetes, hogy kitört a botrány – repültek a paradicsomok. Később is rendszeresen keverték a különböző műfajokat, ahelyett hogy elkülönítették volna őket; igazi beatfesztivál, popfesztivál azután sem volt. De a dobálás elmaradt, mert kiderült, hogy még a táncdalfesztiválnak is csak örülhetünk. Sokáig ez volt ugyanis az egyetlen lehetőség az országos nyilvánosságra.”

Írta: Adminisztrátor  
2023. május 04. csütörtök -

---

A Magyar Ifjúság az 1963. május 11-i számában ugyan az első beatseregszemléről egy sort sem tudósított, viszont az azt követő eseményeiről bőven beszámolt. Tanulságos a korabeli újságcikket teljes terjedelmében közzélni, hogy megtudhassuk, ekkoriban miként vélekedett a hatalom a beat jelenségről.

### Tánczene – tanulással

Az amatőr tánczenekarok sportcsarnokbeli szemlájén és utána a Thököly úton elgondolkodtatónan visszataszító jelenetekre is sor került. A fiatal közönség egy elenyésző, de hangos csoportja fütty- és almacsutkahajítás-produkciókkal tüntetett az Illés zenekar mellett, a többi fellépő zenekar ellen.

Első látásra és hallásra tulajdonképpen más nem is történt, minthogy egy tucatnyi ifjú, tetszésnyilvánítás ürügyén, kiélte feltűnési és kiabálási vágyait, pillanatokra partnernek megnyervén az egyébként szolid fiatalok egy részét is. Hogy a dolog mennyire meríti ki a közbotrányokozás jogi kritériumát, arra vonatkozóan a rendőrség gyermek- és ifjúságvédelmi szervei megnyugtatóan döntöttek, a főkolomposokat felelősségre vonták. Érdemben ezzel a kör be is zárul, de az okokat, tanulságokat tekintve nem.

Hát kik is tulajdonképpen Illésék, élvezői a botrányos viselkedésű ifjak harcos szimpátiájának? E kérdéssel kezdődik az interjú az „ünnepelttel”; a zenekar vezetőjével, Illés Lajossal.

– Egyetemisták vagyunk, és számunkra érthetetlen a közönség ilyen viselkedése. Tény, hogy általában bennünket elég jól ismernek a budapesti fiatalok, szeretnek is, mert sokszor szerepelünk KISZ-rendezvényeken. De mitől vadulhattak meg?

– Hacsak nem a zenétől, amit játszottok... a luxemburgi stílustól.

– Hát igen. A luxemburgi adón sugárzott elektromos tánczenét interpretáljuk, amelynek azért van sikere, mert a zeneileg műveletlen hallgató is élvezni tudja. Az egyszerű melódia és az erős ritmus miatt. Én szégyelltem magam a legjobban, amikor Benkóék dixielandjét és Rozvodszi modern dzsesszegyüttesét kifütyülték, mert nagyon jók voltak. A luxemburgi – hozzájuk képest

– primitívebb zene.

– Ezt pont Illés mondja?

– De hát mit csináljunk? Ezt a zenét kérik a fiatalok, sőt, ugyanabban a letétben, hangnemben, ahogy a rádióból hallják.

– Nem kötelező luxemburgi ízlésben raboskodni. Mit sem ér a népszerűség, ha megalkuváson alapszik. Az amatőr tánczenekaroknak is van hivatása a fiatalok zenei nevelésében.

– Akkor mondja meg már végre valaki, melyik fajta tánczene ízlésnevelő! A dixieland nem tánczene, a swing már unalmas. A Rádió Tánczenekarának szürke stílustalansága vagy a hivatásos magyar tánczenekarok konzervativizmusa legyen számunkra irányt adó? Ott ültek az első sorban a könnyűzenei szakemberek. Diplomatikusan mosolyogtak, pedig sírniuk kellett volna.

Amatőr tánczenészeink tehát teljesen jogosan unalmasnak tartván a hivatásos magyar tánczenei repertoárt, megfelelő zenei segítség nélkül »önkiválasztják« a legkönnyebben utánozható külföldi tánczenefajtát. Zenei tájékozatlanságukat még magatartásuk deformálódása is súlyosbítja, és mint az Illés zenekar a Sportcsarnokban, kihívó, külsődleges hatásokkal gerjesztik a közönséget.

A lecke tehát nehéz, de nem megoldhatatlan. A KISZ szándékában áll, hogy felkarolja az amatőr tánczenekarok nevelésének ügyét. Zenei és emberi segítségadásra gondol, és létjogosultságukat biztosítja azzal is, hogy a Kulturális Szemle programjaiban ez évtől már fiatal zenészeink is bemutatathatják tudásukat. Ebben a törekvésben senkit sem zavarhat meg néhány rendbontó mélységesen elítélendő magatartása. Ezek a rendbontó, huligánkodó, elfacsarodott ízlésű fiatalok nem a fiatalok tömegeit, a fiatalok ízlését képviselik. Annak a néhány száznak az igénytelenségét, kulturálatlanságát tükrözik, akik mindent majmolnak, ami feltűnő, ami kirívó, és magatartásukat is ehhez igazítják. A fiatalok elítélik ezeknek magatartását, de a rendezőségnek is olyan koncertléggkört kell a jövőben teremtenie, amelyben visszautasításra találnak ezek a „füttyművészek”. Ám a tánckedvelők, a közönség zenei nevelése nem utolsósorban a zenekarok feladata, melyeknek szerény játékmóddal előadott, gazdag dallam- és harmóniavilágú számokkal kell szórakoztatniuk a fiatal közönséget. Vagyis igazi, kulturált

szórakozást kell részükre biztosítanunk. (Szerző: Komornik Ferenc)

Felelősségre vonták a rendbontókat

A rendőrség tájékoztatása szerint a május 3-i, sportcsarnokban megrendezett tánczenekari bemutaton és ezt követően a Thököly úton elkövetett rendbontásért, szabálysértésért és garázda cselekedetekért a Központi Rendészeti Bírágoló Csoport az alábbi személyeket vonta felelősségre:

„Szántó Józsefet 25 napi, Horváth Lajost 30 napi, Fehér Gézát 20 napi, Trssényi István büntetett előéletű személyt 30 napi és Martélyi Leventét 20 napi elzárással büntette. Megbírságotlák még F. András, V. Gábor és I. József fiatalokúakat. További nyolc személy ellen az eljárás folyamatban van.”

Jávorszky Béla Szilárd